

Universitätsbibliothek Wuppertal

Accipite studiosi omnes Auli Gellii noctes micantissimas

Gellius, Aulus

Impressum Venetiis, Anno d[omi]ni. M.D.IX. die. xx.Aprilis

Liber vigesimus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-475](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-475)

M. Cicero
C. Caesar
M. Var.
P. Nigidius

Etas. M. Cic. & C. Caesaris p̄stati facūdia uiros paucos habuit. Doctrināq; at multiformiū uariarūq; artiū qbus humanitas erudita est: culmina habuit. M. Var. & P. Nigidius. Sed Varronis qdē monumēta reꝝ ac disciplināꝝ: quæ p̄ lras cōdidit in p̄patulo frequētisq; usu ferūt. Nigidiaꝝ at cōmētatiōes nō p̄inde in uulgus excūt: & obscuritas subtilitasq; earū tāq; pax utilis derelicta ē. Sicuti sūt q̄ pauloātē legimus i cōmētariis eius: quos grāmaticos iscripsit. Eqbus quādā ad demōstrādū scripturæ genus exēpli grā sumpsit. Nā quū de natura atq; ordine litterarū differeret: q̄s grāmatici uocales appellāt: uerba hæc scripsit. Quæ relinqmus inenarrata ad exercēdā legētū intētiōē a & o semp̄ p̄cipes sunt: i & u semp̄ subditæ. e. & subdit & p̄it. In eurippo p̄ait & subdit in æmilio. Siq; putat p̄ire u in his uerbis Valerii: Vēnoni: uolusi. Aut i in his iāpridē: iecur: iocū: iucundū: errabit. q̄ hæc l̄ræ quū p̄rūt: ne uocales qdē sunt. Itē ex eodē libro uerba hæc sunt. Inter l̄ram n & g est alia uis: ut in noīe anguis & angaria: & anchoræ: & increpat & incurrit: & ingēu. In oibus. n. his nō uerū n sed adulterinū p̄oit. Nā n nō eē lingua indicio est. Nā si ea littera esset lingua palatū tāgeret. Alio deinde in loco est scriptū. Græcos nō tantæ insciitiæ arcesso qui ex o & u scripserūt: quātā qui ei ex e & i illud enim inopia fecerunt: hoc nulla re subacti.

Nodi in
soluti ex
litteris Ni
gidianis

AVLI GELLII NOCTIVM ATTICARVM COMMENTARII
LIBER VIGESIMVS.

Disceptatio Sex. Cecilii iurecōs. & Phauorini p̄hi de legibꝝ. xii. tab. Cap. I.
Ex. Cecilius in disciplina iuris atq; legibꝝ po. Ro. noscēdis: ite p̄tādīsq; scia usu aucto ritateq; illustri fuit. Ad eū forte in area palatia quū salutationē Caesaris opprimur: p̄hūs Phauorius accessit. Collocutusq; est nobis: multisq; aliis p̄sentibꝝ. In illis tūc eorū sermōibus orta mētio est legū decēuiraliū: q̄s decēuiri ei rei grā a populo creati cōposuerūt. Inq; xii. tab. cōscripserūt eas leges quū Sex. Cecilius inq̄sitis exploratisq; multarū urbiū legibus: elegātis atq; absoluta breuitate uerborū scriptas diceret. Sic inquit hoc Phauorinus in pleraq; earū legum parte ita uti dicis. Nō enim minus cupide tabulas istas. xii. legi: q̄ illos decem libros Platonis de legibus. Sed quādā istic animaduertunt: aut obscurissima aut leuia: contra dura nimis & remissa: aut nequaq; ita ut scriptū est cōsistentia. Obscuritates inquit Sextus Cecilius: non assignemus culpe scribentiū: sed insciitiæ non assequentiū: quanq; ii quoq; ipsi qui quæ scripta sunt: minus percipiunt: culpa uacāt. Nam longa ætas uerba atq; mores ueteres oblitterauit: quibus uerbis moribusq; sentētia legum comprehensa est. Trecentesimo namq; anno post Romam conditam tabulæ cōpositæ scriptæq; sunt. A quo tempore ad hūc diem anni esse non longe minus. dcc. uident. Dure autem scriptum esse in

Quo ipse tabule scripte sunt,

esse i istis legibus: qui existimari potest? Nisi dura esse legem putas: quae iudicem arbi-
 trum iure datum: qui ob rem dicendam pecuniam accepisse convictus est: capite penit:
 Aut quae fure manifestum: ei cui furtum factum est in servitutem tradit. Nocturnum
 autem fure ius occidendi tribuit. Dic enim queso: dic uir sapientiae studiosissime: an tu
 aut iudicis illius perfidiam contra omnia iura diuina atque humana iusiurandum suum pe-
 cunia uenditis: aut furis manifesti intolerandam audaciam: aut nocturni grassatoris
 insidiosam uolentiam: non dignam esse capitis poenae existimas? Noli inquit phaurin⁹
 ex me quaerere quod ego existime. Scis enim solitum esse me pro disciplina sectae quam
 colo inquirere potius: quam decernere. Sed non leuis aestimato: neque aspernabilis est
 Po. Ro. manus: cui delicta quod est istae uindicanda poenae tamen huiusmodi nimis
 dura esse uisae sunt. Passus est enim leges istas de tam imodico iudicio: situ atque se-
 mio emori. Sicut illud quoque non humaniter scriptum improbauit: quod si homo in ius uo-
 catus: morbo aut aetate aeger ad ingrediendum ualidus est: arcera non sternit: sed ipse
 aufert: & iumento imponit: atque ex domo sua ad portum in comitium noua funeris fa-
 cie effert. Quam, non ob causam morbo affectus: & ad respondendum pro se non idoneum
 iumento adherens in ius aduersario deportat. Quod uero dixi uideri quaedam esse
 impedio molliora: nonne tibi quoque uidetur esse dilutum: quod ita de iniuria poenitenda scriptum
 est? Si iniuria alteri faxit, xxv. aedis poenae sonto. Quis, non erit tam inops: quem ab ini-
 iuriam faciendam, xxv. asses deterreat? Itaque quam eam legem. Quae quoque Labeo uester in li-
 bris: quos ad, xii. tabulas conscripsit: non probaret: inquit. L. Neratius fuit egregie
 homo improbus: atque immani uecordia. Is pro delectamento habebat os hominis liberi:
 manus suae palma uerberare. Eum seruus sequebatur crumenam plenam assium portan-
 tas: & quaecumque depalmauerat numerari statim secundum, xii. tabulas, v. & xx. asses
 iubebat. Propterea inquit portores postea hanc abolescere & relinquere censuerunt: ini-
 iuriamque aestimandis recuperatores se daturos edixerunt. Nonnulla autem in istis legi-
 bus: nec consistere quod est (sicuti dixi) uisae sunt. Velut illa lex talionis: cuius uerba
 nisi memoria me fallit, haec sunt. Si membrum rupit meum e pacto talio esto. Prae-
 ter, non, ulciscendi acerbitate: ne procedere quoque executio iusta talionis potest. Nam
 cui membrum ab alio ruptum est: si ipsi in idem rupere pro talione uelit: quaero an effice-
 re possit rupendi pariter membri aequilibrium? In qua re primum ea difficultas est iex-
 plicabilis. Quae si membrum inquit alter imprudens ruperit: Quod enim pro imprudentiam factum
 est: retaliari pro imprudentiam debet. Ictus quippe fortuitus: & consultus: non cadunt
 sub eiusdem talionis similitudine. Quoniam igitur modo imprudentem poterit
 imitari: quod in exequenda talione non licentiam ius habet: sed imprudentiam. Sed & si pru-
 dens ruperit: nequaquam patietur: aut altius se laedi: aut latius quod cuiusmodi libra
 atque mensura cauere possit: non reperio, quin etiam si quid plus erit: aliterue commis-
 sum: res fiet ridiculae atrocitatis: ut contraria actio mutuae talionis oriat: & adoles-
 cat infinita quaedam reciprocatio talionum. Nam de imanitate illa secandi: partemque
 humani corporis: si unus ob pecuniam debitam addiudicatus: addictusque
 sit pluribus non libet meminisse: & piget dicere. Quid, non uideri potest effrenatum:
 quod ab hominis ingenio diuersius: quam quae membra & artus inopis debitoris breuissimo:
 laniatu distrahant: sicut nunc bona uenunt distrahant? Tu Sex. Cecilius ample

pena iudicis. Si uoluerit

Alcera

De iniuria
tab.

L. Nera-
tius

Depalmarie

*Ni memoria me
fallit,
Lex talio-
nis*

Retaliari

Recipiant

xus utraq; manu Phauorinū. Tu es inq; unus pfecto i nostra memoria: nō gra
 iā mō: sed & romanæ rei pitissimus. Quis enī philosophorū disciplinæ suæ le
 ges: tam scite atque docte callet: q̄ leges tu nostras decemuirales percalluisti.
 Sed quæso te: quū tamē digrediare paulisp; curriculis istis disputationum ue
 strarū academicis omissorū studio qcquid lubitū est arguēdi tuēdiq; cōsideres
 grauius cuiusmodi sint ea quæ reprehēdisti. Nec ideo cōtemnas legū istarū an
 tiquitates: q; plerisq; ipsis iā po. Ro. defuerit. Nō enī pfecto ignoras legū oport
 unitates: & medelas p tēporū moribus: & p reꝝ publicarū generibus: ac p uti
 litatū p̄sentū rationibus: proq; uitiorū qbus medēdū est feruoribus mutari: at
 q; flecti. Neq; uno statu cōsistere: qn ut facies cæli & maris: ita reꝝ atq; fortu
 næ tēpestatib; uariant. Quid salubrius uisū est rogatione illa Stolonis iugeꝝ
 de numero p̄finito? Quid utilius plebiscito uoconio de coercēdis mulierū hæ
 reditatib;. Quid tā necessariū æstimatū est ppulsāda ciuiū luxuria: quā lex
 licinia fānie: aliæq; itē leges sumptuariæ? Oia tamē hæc oblitterata & operta
 sunt ciuitatis opulētia: q̄si qbusdā fluctibus exastuātis. Sed cur tibi esse uisa
 est in humana omniū mea qdē sentētia humanissima quæ iumentū dari iubet
 ægro: aut seni in ius uocato? Verba sunt hæc de lege. Si in ius uocat: si morb;
 euitasue uitiū extit: q̄ i ius uocabit: iumētū dato si nolet arcerā ne sternito. An
 tu forte morbū appellari hic putas: ægrotationē grauē cū febris rapida & quer
 cera? Iumētūq; dici pecus aliqd; unicū tergo uehēs. Ac p̄pterea minus fuisse
 humanū existimas ægrotū domi suæ cubantē: iumētū ipositū in ius rapi? Hoc
 mi Phauorine nequaq; ita est. Nā morbus in lege ista nō febriculofus neque ni
 mium grauis: sed uitiū aliquod imbecillitatis atq; inualentiæ demōstrat: nō
 periculum uitæ ostēdit. Cætero qui morbum uehemētiorē uim grauit̄ nocē
 di hntem: legum istarū scriptores alio in loco nō per se morbum: sed morbum
 fonticum appellāt. Iumētū quoq; nō id solum significat: quod nunc dicit: sed
 uectaculum etiā: quod a iunctis pecoribus trahebat. Veteres enim nostri iu
 mētum a iungēdo dixerunt. Arcera aut uocabat plostrum tectū undiq; & mu
 nitum: quasi arca quædā magna uestimentis instrata: qua nimis ægri aut senes
 portari cubantes solebant. Quānā ibi igit; acerbitas eē uisa est: quod in ius uo
 cato pauperrimo homini uel inopi: qui aut pedibus forte ægris esset: aut quo
 alio casu ingredi non quiret: plostrum esse dādum censuerunt: neq; instruit tñ
 delicate arceram iusserunt: quoniā satis esset inualido cui modi uectaculum.
 Atq; id fecerunt ne causatio ista ægri corporis perpetuā uacationem daret fide
 tractātibus: iurisq; actiones declinatibus. Sed enim ipsum uide q; in iniurias fa
 ctas. v. & xx. assibus sanxerūt non oīno oīs mi Phauorine iniurias ære isto pau
 co diluerūt. Tāctsi hæc ipsa paucitas assium graue pondus æris fuit. Nā libra
 riis assibus i ea tēpestate populus usus est: sed iniurias atrocioris: ut de osse fra
 cto nō liberis modo: uerū etiā seruis factas impēsiore dāno uindicauerūt. Qui
 busdā aut iniuriis talionē quoq; apposuerūt. Quā quidē tu talionē uir optime
 iniquus paulo isectatus es. Ac ne cōsistere qdē dixisti: lepida quadā solertia uer
 borū: qm talioni par: nō sit talio: neq; rūpi mēbrū facile possit: ad alterius ruptu
 ræ (ut ais

facies
cæli,

humanissima

Luctera
febriculofusIumentum
DuiturMorbus
fonticus
Iumentū
Arcera

Arcera

Vectaculum

ræ (ut ais tu) æq̄libriū. Vex̄ ē mi Phauriē talionē rarissimū fieri difficillimē.
 Sed decēiri minuere atq; extingūere uolētes huiuscemodi uiolētiā pulsādi atq;
 q̄ lādēdi talione: eo quoq; metu coercēdos eē hoīes putauerūt. Neq; ei q̄ mē
 bꝛ alteri rupisset: & pacisci tñ de talione redimēda nollet: tātā eē habēdi ratio
 nē arbitrati sunt: ut an prudēs iprudēsue rupisset: spectādū putarēt. Aut talio
 nē in eo uel adamusim æq̄pararēt: uel in librili ppēderēt: Sed poti⁹ eūdē animū
 eundēq; ipetū: in eadē parte corporis rūpendi: nō eundē quoq; casum exigi uo
 luerūt. qm̄ modus uoluntatis p̄stare posset: casus ictus nō posset. Qd̄ si ita est
 ut dico: & ut ipse æqtatis habitus demōstrat: taliones illæ tuæ reciproæ argu
 tiores p̄fecto q̄ ueriores fuerūt. Sed qm̄ acerbum quoq; esse hoc genus p̄cænæ
 putas. Quæ obsecro te: ista acerbitas est: si idē fiat in te: qd̄ tu te i alio feceris?
 Præserti quū habeas facultatē paciscēdi: & non necesse sit pati talionē: nisi eā
 tu elegeris? Qd̄ edictū aut̄ prætorii de æstimādīs iniuriis pbabilius esse his
 potest? Nolo hoc ignores hanc quoq; ipsam talionem ad æstimationē iudicis
 redigi necessario solitā. Nā si reus qui depacisci noluerat: iudici talionē iperātī
 nō parebat: æstimata lite iudex hominē pecuniæ dānabat: atq; ita si reo & pa
 ctio grauis & acerba talio uisa fuerat: seueritas legis ad pecuniæ multā reddi
 bat. Restat ut ei quod de sectione pactioneque corporis immanissimū eē tibi ui
 sum est: respōdeā. Omnibus q̄dem uirtutū generibus exercēdis: colendisq;
 populus Romanus e parua origīe ad tātā āplitudinē istar emicuit. Sed oīum
 maxime atq; p̄cipue fidē coluit: s̄ctāq; habuit: rā priuatī: quā publice. Sic cō
 sules clarissimos uiros hostibus cōfirmādā fidei publicæ cā dedit. Sic cliētē
 infidē acceptū cariorē haberi: q̄ p̄p̄inquos: tuēdūq; esse cōtra cognatos cēsu it
 Neq; prius ullū facinus æstimatū est: q̄ sicui probaret̄ cliētē diuisi habuisse.
 Hanc autē fidē maiores nostri nō modo in officiorū uicibus: sed in negotiorū
 quoq; cōtractibus sanxerūt: maximeq; in pecuniæ mutuatice usu atq; cōme
 cio. Adimi enim putauerunt subsidium hoc inopiæ tēporariæ: quo cōmunis
 hominum uita indiget: si perfidia debitorum sine graui p̄cænā eluderet. Con
 fessi igitur æris ac debiti iudicatis. xxx. dies sunt dati cōquirendā pecuniæ cau
 sa: quam dissoluerent. Eosque dies decemiri iustos appellauerūt: uelut quod
 dam iusticiū. i. iuris inter eos quasi interstitionem quādā & cessationem: q̄
 bus diebus nihil cum iis agi iure posset. Post deinde nisi dissoluerant ad præto
 rem uocabātur: & ab eo quibus erāt iudicati addicebant̄. Neruo quoq; aut cō
 pedibus uinciebantur. Sic enim sunt opinor uerba legis. **Aeris confessi: rebus
 que iure iudicatis. xxx. dies iusti sunt.** Post deīde manus iniectio esto. i. ius du
 cito. ni iudicatum facit: aut qui pseudo eo in iure; uim dicit: secum ducito: uin
 cito aut neruo: aut cōpedibus. xv. pondo: ne minore: aut si uolet: maiore uin
 cito. Si nolet suo uiuito. Ni suo uiuit: qui eum uinctū habebit libras farri in di
 es dato. Si uolet plus: dato. Erat aut̄ ius interea paci scēdi. Ac nisi pacti forent:
 habebantur in uinculis dies. lx. Inter eos dies trinis nundinis continuis ad præ
 torem in comitiū producebantur: q̄tæque pecuniæ iudicati essent: prædicaba
 tur. Tertius aut̄ nūdinis capite p̄cenas dabāt. Aut trans tyberī p̄gre uenū ibāt.

Adamusim
Librali

Talio

Restat
Quædam

Dies iusti.

Sustitū

pseudo

Nūdine

Sed ea capitis poena facienda sicuti dixi: fidei gra: horrida atrocitatis ostetu: nouisq; terroribus metuenda reddiderunt. Na si plures foret. qbus reus eet iudicatus: secare si uellet atq; partiri corpus addicti sibi hois pmiserunt. Et qde uerba ipsa legis dicant: ne existimes iudicia me ista forte formidant. Tertius inqt nudi nis: pius secato: si plus minusue secuerut se fraude esto. Nihil pfecto imitius: nihil imanius: nisi ut re ipsa apparet: eo consilio tata imanitas poena denuciata est: ne ad ea unq; pueniret. Addici naq; nuc & uiciri multos uidem: qd uinculoz poena deterrimi hoies cotempnunt. Dissectum esse atiq; nemi ne eqde neq; legi: neq; audiui: qm sauitia ista poena coteni no qta est. An putas phauorine si no illa et ex. xii. tabulis de testimonio falsis poena aboleuisset: & si nuc quoq; ut antea q falsu testimoniū dixisse conuictus eet: e saxo tarpeio deiceret meituros fuisse p testionio ta multos: q uidem? Acerbitas plerūq; uiscēdi maleficiū bene atq; caute uiuēdi disciplina est. Historia de Metio Suffetio albano nobis quoq; no admodū numero istiusmōi libros lectitātibus ignota no est. Qui qm pactū atq; cōdictū cū rege po. ro. pside rupat: binis qdrigis euinctus: i diuersa nitēibus lacerat est. Nouū atq; asperū suppliciū qs negat? Sed quid elegantissimus poeta dicat: uide. At tu dictis albane maneres. Hæc atq; alia ubi Sex. Cecilius oibus qui aderat ipso quoq; Phauorino approbante: atq; laudante differuit: nunciatum est caesarem iam salutari. & separati sumus.

Non qta est lex hominem dissecandi

Morale

De poena Misusca

Vocabulū siticinū in. M. Catonis oratione quid significet. Quā ob causam L. Accius poeta in gramaticis sicinistas nebuloso noie ee dixerit. Cap. II. **S**iticipines scriptū est in orōne. M. Catonis: quæ iscribit. Ne iperū sit ueteri ubi nouus uenerit. Siticipines inqt & liticipines: & tubicipines Sed Cesellius Videx in cōmentariis lectionū antiquarū: scire qde se ait: liticipines lituo cātare: & tubicipines tuba. Quid istuc autem sit: q siticipines cantant homo ingenuæ ueritatis. Scire sese negat. Nos autē in Capironis Atteii cōiectaneis iuenimus siticipines appellatos: q apud sitos canere soliti esset: hoc est uita functos: & finitos: & sepultos. Eosq; habuisse ppiū genus tubæ: qua caneret: a ceteroz tubicinū pprietate differens. quos sicinistas uulgus dicit. Qui rectius locui sunt: sicinistas littera n gemina dixerūt. Siciniū enī genus ueteris saltationis fuit. Saltabūdi aut canebat quæ nuc stātes canunt. Posuit hoc uerbū. L. Accius poeta in pragmaticis. Appellariq; sicinitas ait nebuloso noie: credo ppterea nebuloso: q siciniū cur diceret obscurū eet. **A**rtificiū scānicorū studium: amoremq; inhonestum: p brosumq; esse. Et super ea re uerba Aristotelis philosophi adscripta. Cap. III

Omcedos qspiā & tragcedos: & tubicipines diues adolescens. Tauri philosophi discipulus liberos hoies: in delitiis atq; in delectamētus hēbat. Id genus aut artifices græce appellant. δὲ πρὸς τὸν δόνησον τεχνίτην. id est Liberi patris Artifices: eum adolecētcm Taurus a

sodalitatibus cōiuctuque hominū scānicorū abducere uolēs: misit ei uerba ex Aristo. lib. exscripta: q προβλήματα ἐγκύκλια. i. quæstiones circulares iscript est. Iussitq; uti ea quotidie lectitaret. διατί δὲ διονυσιακοὶ τεχνίται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν ἠδὲ εἰσὶν,

Siticipines

Siticipines

Siticipines q apud sitos canūt

Sitios canūt

Sicinistas

Nebuloso noie

Sicininiū

Artificiū scānicorū studium: amoremq; inhonestum: p brosumq; esse. Et super ea re uerba Aristotelis philosophi adscripta. Cap. III

Omcedos qspiā & tragcedos: & tubicipines diues adolescens. Tauri philosophi discipulus liberos hoies: in delitiis atq; in delectamētus hēbat. Id genus aut artifices græce appellant. δὲ πρὸς τὸν δόνησον τεχνίτην. id est Liberi patris Artifices: eum adolecētcm Taurus a

sodalitatibus cōiuctuque hominū scānicorū abducere uolēs: misit ei uerba ex Aristo. lib. exscripta: q προβλήματα ἐγκύκλια. i. quæstiones circulares iscript est. Iussitq; uti ea quotidie lectitaret. διατί δὲ διονυσιακοὶ τεχνίται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸν ἠδὲ εἰσὶν,

Εἰσὶν
μέγα
φαδ
i. ar
fuer
cessi
ter:
C
ta: e
rica
aūt
tēpl
αμα
q te
do f
tiūq
bat.
terū
amb
τεπι
gus
oem
lis t
plin
edit
cepi
atq;
rios
to e
lrag
la b
θω ε
Εἰ κα
τα α
ε υ π
α πο
η μω
tato

Εἰσὶν ὅτι ἠκίστα λόγου καὶ φιλοσοφίας κοινωμοῦσι διὰ τὸ πρὸς τὰς ἀναγκαίαις τέχνας τὸ πολὺ μέρος τῶν βίου εἶναι καὶ ὅτι ἐν ἀκρασίαις τὸν πολὺν χρόνον εἰσὶν ὅτι ἐν ἀπορίαις ἀμφοτέρωθεν δὲ φαυλότητος παρασκευαστικῶν. *i. Cur genus id hominum quod dionysiacos technitas.*

Verba aristoteli abrofia

i. artifices bacchanales appellamus: improbis esse moribus magna ex parte confirmaverunt. An quia minime sese studio sapientiae dedunt: eo scilicet quod in artibus necessariis magnam partem aetatis suae consumunt: vitam plurimum traducunt incontinenter: partim etiam cum inopia: quod quidem utrumque vitia & gignit & auget.

¶ *Exempla epistolae Alexandri regis: & Aristotelis philosophi: ita uti sunt edita: eaque in linguam latinam versa.* Cap. III.

Commentationum suarum artiumque quas discipulis tradebat Aristoteli philosophus regis Alexandri magister duas species habuisse dicitur. Aliae erant quae nocebat extrinsecas. i. extraria uel extrinseca. Aliae quae appellabatur ακροαματικῶν. i. auscultatoria. εξωτερικὰ dicebantur: quae ad rhetoricas meditationes facultatem argutiarum: civiliumque rerum notitiam conducebant. ακροαματικὰ αὐτὴν uocabantur: in quibus philosophia remotior subtiliorque agitabatur: quaeque ad naturam contemplationis: disceptationisue dialecticas pertinebant. Huic disciplinae quam dixi ακροαματικὴν. i. auscultatoriam: tempus exercendae dedit in Lycio matutinum. Nec ad eam quam temere admittebat: nisi quorum ante ingenium & eruditionis elementa: atque in discendo studium laborumque explorasset. Illas uero εξωτερικὰς. i. extrarias auditiones exercitiumque dicendi eodem in loco uesperis faciebat. Easque uulgo iuuenibus sine delectu dabat. Atque eum δεινὸν περιπατῶν. i. post meridianam abulationem appellabat. Illam alterum supra ἐπιθυμῶν. i. dilucularia. utroque tempore ambulans differebat περιπατῶν. i. deambulationem. Librosque suos eorumque omnium commentarios seorsum diuisit: ut alii εξωτερικοὶ. i. extrarii dicerentur: partim ακροαματικοὶ. i. auscultatorii. Quos quum in uulgo ab eo editos rex Alexander cognouisset: atque ea tempestate armis exercituumque omnem prope Asia teneret: regemque ipsum Darium praелиis & uictoriis urgeret: in illis tantis negociis litteras ad Aristotelem misit. Non eum recte fecisse: quod disciplinas ακροαματικὰς. i. auscultatorias: quibus ab eo ipse eruditus foret libris foras editis iuulgasset. Nam qua inquit alia re praestare ceteris poterimus: si ea quae ex te accepimus: omnium praesens sicut cois: Quippe ego doctrina anteire malim: quam copius atque opulentiis. Rescripsit ei Aristoteles ad hanc sententiam. ακροαματικούς. i. auscultatorios libros: quos editos queris: & non proinde ut arcana absconditis: neque editos scito esse: neque non editos. quoniam his solis quae nos audiunt: cognobiles erunt. Exempla utraqueque litterarum supra ex Andronici philosophi libro subdidit. Amant autem praesens in utriusque epistola breuitatis elegantissimam filium tenuissimum. Αλέξανδρος Αριστοτέλει ἔγραψε. οὐκ ὁρθῶς ἐπισημασθενοὺς τοὺς ακροαματικούς τῶν λόγων, τίνι παρ' ἐπιδοσομῶν ἢ μείζων ἄλλων εἰ καθ' οὐδὲν παιδὲς ὑβηιδῶν λόγους. ὅτι οὗτοι πάντων ἐσόντων κοινὸν ἐγὼ δὲ βουλόμην ἀνταῖς πρὸς τὰ ἀριστὰ ἐμπειρίας. ἢ ταῖς δυνάμεσι διαφέρειν, ἔρρωσο. Αριστοτέλης βασιλεῖ Αλεξάνδρῳ ἔγραψε. ἔγραψάς μοι πρὸς τῶν ακροαματικῶν λόγων. διοίμενος δεῖν αὐτοὺς φυλάττειν ἐν ἀπορήτοις. ἢ ὅτι οὐκ αὐτοὺς καὶ δεδομῶνους, καὶ μὴ ἐκ δεδομῶνους. ξυνετὸν παρ' εἰσι. μόνοις τοῖς ἢ μὴ ἀκόυσασιν ἔρρωσο. *i. Alexander Aristoteli salutem. Haud recte fecisti quod Auscultatorios libros edideris. In qua, n. re a ceteris nos ite praestabimus: si disciplinae in*

Alexandri epistola Arist. epi.

quibus eruditi sumus: omnium omnino sint cōmunes: Equidem malim i regu
 usu opumaz: q̄ in facultatibus anteire. Vale Aristoteles regi Alexandro salu
 tem: Scripsisti ad me de libris auscultatoriis inter arcana illos cōdi putas oport
 tere: Sed tu eos & esse editos: & minime editos scito: cognobiles enim iis tan
 tum erūt: qui nos audierint. Vale. Hoc ego uerbum *ἐμὲ δὲ ἴσως εἶσι* quares uno
 itidem uerbo dicere: aliud non repperi q̄ quod est scriptum a. M. Catōe in. vi.
 origine. Itaq; ego inquit cognobiliorem cognitiōem esse arbitror.

¶ Quasitū atq; tractatū utq; sit rectis dicere. habeo curā utri: an uestri. **Ca. V.**

Percō: abar Apollinarē Sulpitiū: quū eum Romæ adolescētulus
 sectaret: qua rōne diceret: Habeo curā uestri: aut misereor uestri
 Et iste casus uestri eo in loco quē uideret hīe casum rectū. Istic
 mihi ita respōdit. Q ueris inqt ex me quod mihi quoq; est iādiu in
 ppetua quāstiōe. Videē. n. nō uestri oportere dici: Sed uestrū sicut grāci lo
 quunt *ἔπι μελὸς υμῶν, καὶ κήδομαι υμῶν*. i. habeo curā uestrū: & cōsulo rebus
 uestris quo in loco *ὑμῶν* aptius uestrū dī q̄ uestri: & hēt casum noiandi quē tu
 rectū appellasti. Inuenio tñ inqt nō paucis in locis nri atq; uestri dictū non no
 strū a ut uestrū. L. Sylla rerū gestarū lib. ii. quo si fieri pōt: ut ēt nūc nostri uo
 bis in mētē ueniat. Nos magis dignos creditis: qbus ciuibus quā hostibus uta
 mini: quiq; pro uobis potius: q̄ cōtra uos pugnemus: neq; nostro neq; maiorū
 nostrorū merito nobis id cōtinget. Ferētius in Phormione. Ita pleriq; ingenio
 fumus oēs: nostri nosmet pœnitet. Afranius in togata: nescio qui nostri miseri
 tus tandē deus. & Laberius in necromātia. Dū diutius detinet nostri oblitus
 est. Dubiū porro inqt nō est: quin eodē hāc oīa casu dicant nostri oblitus est:
 nostri miseritus est: quo dī mei oblitus est. mei miseritus est. Mei aut casus in
 terrogādi est: quē gētiū grāmatici uocāt: & ab eo declinat qd' est ego huius
 deinde pluratiuū est nos. Tui æque declinat ab eo quod est tu. huius itidē plu
 ratiuū est uos. Sic nāq; Plautus declinauit in pseudulo in hisce uersibus.

Plautus Si ex te tacente fieri possē certior here:

Qua miseritā te tam misere macerent.

Duorum labori ego hominum parcissē lubens:

Mei te rogādi: & tui rōndēdi mihi. Mei. n. Plautus hoc i loco nō ab eo dixit qd'
 est meus: sed ab eo quod est ego. Itaq; si dicere uelis patrē mei pro patrē meū
 quo grāci modo *τὸν πατέρα μόν* dicunt inusitate quidē: sed recte pfecto: eaq;
 rōne dices: qua Plautus dixit labori mei: pro labori meo. Hāc aut ipa ratio est
 in numero pluratiuo: qua Gracchus miserere uestrū dixit. & q̄. M. Cic. cōtētio
 uestrū: & cōtētio nostrū dixit. Quaq; rōne Quadrigarius in annali. xix. uerba
 hac posuit. C. Mari. ecquādo te nostrū: & reipu. miserebit? Cur igit Terētius
 pœnitet nostri: & nō nostrū: & Afranius nostri miserit? nō nostrū? Nihil hercle
 inquit mihi de ista re in mētē uenit: nisi auctoritas quādā ue tustatis nō nimis
 anxīa: neq; supstitiose loquētis. Nā sicuti multifariā scriptū est uestroz p ue
 strū ut in Plauti mustellaria in hoc uersu. *Uex illic eē maxima pars uestroz*
 intelligit: quū uellet maxima pars dicere uestrū. Ita nonnū quā uestri quoq; di
 ctum

An melius dixerit
 habed nro uti vel
 uestrum

Nostri
 Vestri

Terentius

Mei casus interrogandi
 est

Plautus

Ratio

etū est uestri. Sed pculdubio q̄ rectissime loqui uolet: uestrū potius dixerit quā uestri: Et iccirco iportūissime inqt fecerūt: qui in plerisq; Salustii exēplaribus scripturā istā sincerissimā corruerūt. Nam quū ita in Catilia scriptū esset. Sæpe maiōres uestrū miseri plebis Romanæ: uestrū aboleuerūt: & uestri superscripserūt: ex quo in pluris libros mendæ istius indoles inoleuit. Hæc memini mihi Apollinarem dicere: eaq; tunc ipsa ita ut dicta fuerant: notauit.

Vestri potius q̄ uestri

Concludu

¶ Quā diuersa græcorū inia super numero Niobæ filiorū. Cap. VI.

Mira & ppe adeo ridicula diuersitas fabulæ apud græcos poetas de phēdit: sup nūero Niobæ filiorū. Nā Homer⁹ pueros puellasq; ei⁹ senos dicit fuisse. Euripides bis septēos. Sappho bis nouēos Bachelides & Pidar⁹ bis denos. qdā alii scriptores tres fuisse solos dixerūt

¶ De iis quæ habere *συμμόρφουσι*: id est consensum uident. cum luna augete ac senescente.

Cap. VII

Annianus poeta fondo suo: quē in agro Falisco possidebat: agitare erat solitus uidemiā hilare atq; amceniter. Ad eos dies me: & quod dā itē alios familiares uocauit. Ibi tum cœnantibus nobis magnus ostrearū numerus Roma missus est: Quæ quū appositæ fuissent: & multe quidē: sed iuberis macræq; essent. Luna inqt Annianus nūc uidelicet senescit: ea re ostrea quoq; sicuti alia quædā tenuis exutaq; est. Quum quæremus quæ alia itē senescente luna tabescerēt. Nōne luciliū inqt nostrum ministris dicere. Luna alit ostrea: implet & echinos: muribus fibras: & pecu adit. Eadē autem ipsa quæ crescente luna gliscūt deficiēte contra luna defiunt. Aeliuorū quoq; oculi ad eadē uices lunæ: aut ampliores fiūt: aut minores. Id etiā inquit multo mirādū est magis: quod apud Plutarchū in.iiii. in Hesiodū cōmentario legi. Cepe enim reuifescit: & congerminat decedente luna: contra autem inarescit adolefēte: eam causam esse dicunt sacerdotes ægyptii cur pelusiotæ cepe non edant: quia solum olearum omnium contra lunæ aucta: atq; damna uices minuēdi & augendi habeat contrarias.

Niobes filii

Luciliū de ostreis.

Eluti

Pelusiotæ cepe non edunt

¶ Qualib⁹ uerbis delectari solitus sit Antōius Iuliāus: positus ī mimiābis: scripsit de inocentia sua: quū ita dictitat: nūq̄ uestimēta a populo posci. Ca. VIII

Electari mulceriq; aures suas dicebat Antonius Iulianus figmentis uerborum nouis Cn. Martii hominis eruditi: qualia hæc quoq; essent quæ scripta ab eo in mimiambis memorabat. Sinuq; amicam recipere frigidam caldo. Columbatim labra conferēs labris.

Columbatim labra conferēs labris

Item id quoq; iucunde lepideq; fictum dictitabat.

Iam tonsiles tapetes ebrūi fuco:

Quos concha purpura imbuens uenenauit.

¶ Quid uocabulū iure manu consertū significet. Cap. IX.

Xiure manu cōsertū: uerba sūt ex antiqs actiōibus. q̄ cū lege agit & uidiētæ cōtinēt: dici nūc quoq; apud p̄torē solēt. Rogauit ego Romæ grāmaticū celebri hoīem fama & multo noīe: qd hæc uerba eēt Tū ille me despiciēs aut terras inqt adolefēs: aut ludis. Rē

de iure manu cōsertū

eni doceo gramaticam non ius rideo. Siquid igitur ex Virgilio Plauto Ennio querere habes: queras licet. Ex Ennio ego inquit est magister: quod quaro. Ennius. n. uerbis hisce usus est. Cumque ille demiratus aliena haec esse a poetis: & haud usquam inueniri in carminibus Enni diceret: tu ego hos uersus ex octauo anali absentis dixi. Nam forte eos tanquam insigniter praeter alios factos memineram.

Pellit e medio sapientia ui gerit res. Spernit orator bonus: horridis miles a
Haud doctis dictis certantes: nec maledictis
Miscent inter sese inimicitias agitantes.

Non ex iure manu confertum: sed magis errore

Res repetunt: regnumque petunt: uadunt solida ui.

Quum hos uersus Enianos dixisset. Credo inquit grammaticus iam tibi. Sed tu ueli m credas mihi. Q. Ennium didicisse hoc non ex poetice literis: sed ex iuris aliquo pito: Eas igitur tu quoque inquit & discas: unum Ennius didicit. Usus consilio sum magister: quod docere me debuerat: a quo discere praeter monstratis. Itaque id quod ex iure consulis: ex libris quoque eorum didici inserendum his commentariis existimaui. Quum in medio rebus & hominum uita quae coluntur: ignorare non oportet uerba actionum civilium celebriora: manu conferere. Nam de qua re disceptabat in iure praesenti: siue ager: siue quod aliud est: cum aduersario simul manu praehendere. In ea re omnibus uerbis uindicare. i. uindicia correptio manus in re atque in loco praesenti: apud praetorem ex. xii. tabulis fiebat. In quibus ita scriptum est. Sicuti in iure manu conferunt. Sed postquam praetores praeparatis Italiae finibus datis iurisdictionibus: negotiis occupati: pacisci uindictarum dicendarum causa longinquas res grauariant: istum utum est contra. xii. tabulas tacito sensu: ut litigantes non ex iure apud praetorem manu confererent: sed ex iure manu confertum uocaret. i. alter alterque ex iure ad conferendam manu in re de qua ageretur uocaret. Atque praefecto simul in agere de quo litigabat: terrae aliquid ex eo uti unam glebam in ius in urbem ad praetorem deferret & in ea gleba tanquam in toto agro uindicaret. Idcirco Ennius significare uolens bellum non ad praetorem solitum est: legitimis actionibus neque ex iure manu confertum: sed bello ferroque: & uera ui atque solida: quod uideat dixisse conferens uim illam civilem: & festu cariam: quae uerbo dicitur: non quae manu fieret cum ui bellica & cruenta.

¶ Quid sit sculnae uerbum positum apud. M. Varronem. Cap. X.

Sculnae liber est non incuriose factus. Is in scriptis est de uerbis sordidis. In eo scripsit sculnae uulgo dici: quasi sequulnae: quae qui elegantius inquit loquuntur: sequestrae appellat. Vtrumque uocabulum a se quaedo factum est: quod eius qui electus sit: utraque pars fide sequatur. Sculnae autem scriptum est in historico. M. Varronis qui inscribit Catus idem Lauinius in eodem libro admonet. Sed quod apud sequestrae depositum erat: sequestro positum per aduerbium dicebat. Cato in Ptolemaeo contra Termum.

¶ Per deum immortalem nolite uos sequestro ponere.

Auctoris tanquam praefationis admonitio in operis totius summa: de noctium ordine. Cap. XI.

T qui iocundiora alia requirunt. Ipse autem ad hoc scripsi ut liberis quoque meis paratae istiusmodi remissiones essent: quando animus eorum intermissione

uolunt

Ex iure manu confertum

Dropagare

Manu conferere & ex iure confertum

Nominatiose

Sculnam Sequester

Per deum immortalem

iter
fort
ra:
gnis
si qu
te re
iuet
par
ano
me
exo
infc
Na
ad e
Ille
anti
ne a
dax
& d
osof
qui
Nec
ruq
tates
rust
cate
eleg
qd
in q
uert
rit q
illud
troit
p oia
Sed
eruo
aut
ru ip
xia:
rem
no u
qon

interstiti oē aliq̄ negociorū data laxari indulgeriq̄ potuisset. Vñ aut̄ sum' ordie reſ
 fortuito quē antea ī excerpēdo feceram'. Nā p̄inde ut librū quēq̄ ī manus cepe
 rā: seu gr̄acū: seu latinū: uel qd̄ mēoratu dignū audierā: ita q̄ libitū erat: cuius
 gn̄is cūq̄ erat id̄iſtictē atq̄ p̄miscue ānotabā: eaq̄ mihi ad ſubſidiū mēoria q̄
 ſi quoddā ſc̄arū penus recōdebā. Vt qñ uſus uēſſet aut rei aut uerbi: cui' me for
 te repēs obliuio tenuiſſet: & libri ex qb' ea ſūperā: nō adēſſent: facile ide nob
 iuētū: atq̄ deprōptu foret. Facta igit̄ eſt in his quoq̄ cōmētariis eadē rerū diſ
 parilitas: q̄ fuit in illis ānotationib' p̄ſtinis: q̄s br̄ euit̄ & idigeſte & incōdite
 ānotationib' tractationib' lectiōib' q̄ uariis feceramus. Sed qm̄ lōginq̄s p̄ hie
 mē noctib' in agro (ſicuti dixi) terrā atticā cōmētatiōes haſce ludere: ac facere
 exorſi ſumus: iccirco ea iſcripſimus noctiū eē atticarū: nihil imitati feſtiuitates
 inſcriptionū: q̄s pleriq̄ alii utriuſq̄ linguæ ſcriptores: in id genus libris fecerūt
 Nā q̄a uia & miſcellā: & q̄ſi cōſufaneā doctrinā cōquiſuerāt: eo titulos quoq̄
 ad eā ſniam exq̄ſitiſſimos indiderūt. Nāq̄ alii muſarū inſcripſerūt: alii ſiluarū:
 Ille κρηίων. i. fauū. Alius κέρας & μαλαίνας. i. copiarū cornu. Quidā lectiōis ſuæ. Alius
 antiquarū lectiōnū. Atq̄ alius πινυκίδιον. i. catinulū. Et itē alius ἐγχερίδιον. i. pugio
 nē aut tabellā. Sūt et̄ q̄ p̄adectas. i. oīum receptracula inſcripſerūt. Sunt aut̄ qui
 διατριβάς. i. exercitatiōes & ſtudia. Sunt adeo qui de diſciplina: & de regia phiā
 & de natura hūana: & ep̄licarū q̄onū. Eſt q̄ mēoriales titulos fecerit. Eſt q̄ ſtudi
 oſorū: & de rediculis: & Eſt q̄ hitoriarū naturalis. Eſt Eſt p̄terea
 qui pratū. Eſt idē qui Eſt q̄ ſcripſit. Sūt itē multi q̄ cōiectanea.
 Neq̄ itē deſunt: q̄ indices libris ſuis fecerūt: aut ep̄ſtolarū moraliū: aut ep̄lica
 rū q̄onū: aut cōſuſarū. Et q̄dā alia inſcripta nimis lepida: multaq̄ p̄ſus cōcini
 tates redolētia: nos uero ut cōceptus n̄ eſt incurioſe: & imediate: ac p̄pe et̄ ſub
 ruſtice: ex ipſo loco ac tpe hybernarū uigiliarū: atticarū noctes inſcripſimus: tātū
 ceteris oībus: in ipſius quoq̄ ſcriptiōis laude cedētes: q̄tū ceſſimus in cura &
 elegātia ſcriptiōis. Sed ne cōſiliū qd̄ in excerpēdis: notādiſq̄ rebus idem mihi
 qd̄ pleriq̄ illis fuit. Nāq̄ illi oēs & eorū maxime gr̄aci multa & uaria lectitātes
 in q̄s res cūq̄ iciderēt: alba ut dī linea ſine cura diſcrim̄is: ſolā copiā ſectati cō
 uertebāt: qb' in legēdis añ aīus ſenio aut tedio lāguebit: q̄ unū alterū ue repe
 rit qd̄ ſit aut uoluptati legere: aut cultui legiſſe: aut uſui mēiniſſe. Ego uero quū
 illud heracliti ephēſii uiri ſūme nobilis uerbū cordi hēre: qd̄ p̄fecto ita eſt. in
 troite: nā & hic dū ſūt. Ip̄e qd̄ uoluēdis trāſeūdiſq̄ multis admodū uolumib'
 p̄ oīa ſemp negociorū iterualla: in qb' furari oīū potui exercit' deſeſſuſq̄ ſum.
 Sed modica ex iis eaq̄ ſola accepi: q̄ aut ingenia p̄mpta expeditaq̄ ad hōeſta
 eruditōis cupidinē: uulūq̄ artiū cōtēplationē celeri faciliq̄ cōpēdio ducerent:
 aut hōies aliis iā uitæ negociis occupatos: a turpi certe agreſtiq̄ reſ atq̄ uerbo
 rū ip̄itia uidicarēt. Quæ erūt aut̄ in his cōmētariis pauca qd̄ ſcrupuloſa: & an
 xia: uel ex gr̄amatica: uel ex dialectica: uel et̄ ex geometria: q̄q̄ erūt itē pauca
 remotiora ſup̄ augurio: & iure pōtificio: nō optet ea deſugere: q̄ſi aut cognitu
 nō utilia: aut p̄ceptu diſſicilia. Nō. n. fecim' altos nimis & obſcuros in his reb'
 q̄onū ſimus: ſed primitias q̄ſdā: & q̄ſi libamēta ingenuarū artiū dedim': q̄ uirū

*Signū
memoratu*

*Geniſ
hāuiz*

Chiffella

Noctes
atticæ

Κέρας ἀγριαλοθίας

*Cornū
Copie*

Εγχερίδιον

Αυρίουλα

Ουμνία

Είμα

cui fr eruditū neq; audisse unq; neq; attigisse: si nō utile: haud qdē certe idēcor;
 ab his igit sicui forte nōnūq; ips uoluptasq; erit lucubratiūculas istas cognosce
 re petitu ipetratūq; uolum: ut in legēdo q pridē scierit: nō aspient: qsi nota in
 uulg ataq;. Nā & qd tā remotū in lris est: qn id tñ cōplufculi sciāt: Et satis hoc
 blādū est: nō esse hāc neq; in scholis decātata: neq; in cōmētariis p̄trita. Quā
 porro noua sibi ignotaq; offenderit: æquū eē puto: ut sine uano obtrectatu cō
 siderēt: ac minutā istā admonitiōes pauillulā neq; tñ sint: uel ad alēdū studi
 um honestā: uel ad oblectādū frigidā fouēdūq; aiūm. Sed eis semis gn̄isq; sint
 ex quo facile adolescāt aut ingenia hoīum uegetiora: aut mēoria admiculatio:
 aut oīo solertior: aut sermo incorruptior: aut delectatior motio: aut in ludo libe
 raliior. Quā aut parā plana uidebūt: aut min⁹ plena instructaq; petimus inq; ut
 ea nō docēdi magisq; admonēdi grā scripta existimēt: & qsi demōstratiōe uesti
 gior; cōtēti p̄seqnt ea post: si libebit: uel libris rep̄is: uel magis. Quā uero pu
 tauerint rephēdēda iis: si audebūt: succēseāt: un̄ ea nos accepim⁹. Sed, n. q̄ ali
 ter apd̄ aliū scripta lagerit: ne iā statitpe obstrepēt: sed tractiōes rerū & aucto
 ritates hoīum p̄sitēt: quos illi/ quosq; nos securi sum⁹. Erit at id lōge optimū:
 ut q̄ i lectitādo/ scribēdo/ cōmētādo: nūq; uoluptates: nūq; labores ceperūt: nul
 las hoc genus uigilias uigilarūt: neq; ullis inter eiusdē musā æmulos certatiōi
 bus: disceptatiōibusq; elimati sunt: sed intēperia; negociorūq; pleni sunt: abe
 at p̄cōtādo: scribēdo a noctib⁹ his p̄cul: atq; alia sibi oblectamta q̄rāt. Ver⁹ ada
 giū est. Nihil eū fidib⁹ graculo nihil eū amaricino fui. Atq; et quo sit quorūdā
 maledoctor; hoīum seuitas & inuidētia irritatior: mutuabor ex Aristophanis
 coronopesta pauca. Et quā ille hō festiuissimus fabulā suā spectādā legem de
 dit: eandē ego cōmētariis his legēdis dabo: ut ea ne attingat/ neue adeat p̄festū
 & p̄fanum uulgus a ludo musicō diuersum. Versus legis datā hi sunt.

¶ Volumina cōmētarior; ad hūc diē. xx. iā facta sunt. Quātū aut uita mihi de
 iceps deū uolūtate erit/ q̄tū a cura publica/ & a re familiari: p̄curādoq; cultu li
 beror; meor; dabit/ ea oīa succisua/ & subsecūdaria tpa ad colligēdas huiusce
 modi mēoria; disceptatiūculas cōferā. Progrediet igit nūerus libror; diis bñ
 iuuātib⁹: cū ipsi uita q̄tuli q; fuerint/ p̄gressib⁹. Neq; lōgiora mihi dari spatia
 uiuēdi uolo/ q̄ dū ero ad hāc facultatē scribēdi
 cōmētādiq; idoneus. Capita rer; q̄ cuiq; cōmē
 tario isūt exposuim⁹ hic uniuersa/ ut iā statim
 declaret/ qd qd in libro q̄ri inueniriq; possit.

Finis.

Impressum Venetiis p̄ Ioānē de Tridino alias
 Tacuinū. Anno dñi. M.D.IX. die. xx. Aprilis

Registrum

A B C D E F G H I K L M N O P Q R

Omnes sunt quaterni.

Laus summo regi dicatur uocibus oris

Quod iā non cesset merces cōdigna laboris

Nichil cū fidib⁹
 graculo
 Nichil cū ama
 ricini fui

